

שמוטה, שנשמטה כל הירך, שהיא כשרה, לבין התוכה צומת הגידין בלבד, שהיא מרפה?!?

אמר ליה רב ירמיה: וכי ואת הוא דמפרשת לשמעתייה דרב?!

לא אתה הוא המפרש את דבריו, אלא בפירוש אמר רב בעצמו כך: ירך שמוטה - כשרה. התוכה - פסולה!

ואל תתמה, שהרי מצינו שאם חותכה מכאן, מצומת הגידין, ומתה. ואילו חותכה מכאן, בבשר הרגל למעלה מצומת הגידין, וחתיה!

כי סליק כאשר עלה רבי אבא לארץ ישראל מבבל, אשכחיה פגש לרבי זירא, שעלה גם הוא [לפניו] לארץ ישראל, דיתיב וקאמר: אמר רב הונא אמר רב: שמוטת ירך בעוף, מרפה.

אמר ליה רבי אבא: חיי דמר! מיומא דסליק מר להכא,

אחרי שעלית מבבל לארץ ישראל, הוה לך ב-11 "פתחוון פח" קמיה דרב הונא, הווקנו לדבר בשמוטת ירך לפניו, ושאיילניה מה דינה של שמוטת הירך בעוף, ואמר לך: שמוטת ירך בעוף, כשירה.

ואשכחתייה נמי לרב ירמיה בר אבא, דיתיב וקא בדיק בצומת הגידין. ואקשי ליה: וכי לא סבר לה מר הא דאמר רב הונא אמר רב: שמוטת ירך בעוף כשרה, ומה צורך יש לך בבדיקת צומת הגידין!?

ואמר לי: אנא, מתניתין ידענא!

אמר ליה רבה בר רב הונא לרב הונא: והא רבנן דאתו מפומבדיתא אמרו - רב יהודה משמיה דרב אמר: שמוטת ירך, בעוף - טרפה?!

אמר ליה רב הונא: ברי, נהרא נהרא ופשטיה. משל הוא, כמו התפשטות מי נהר, שאינו דומה נהר אחד למשנהו, אלא יש מקומות שהמים זורמים בהם בחזקה, ויש באיטיות. כך נוהגים בכל מקום בצורה אחרת. ורב סבר שהיא כשרה, אלא שלא התיר לבני פומבדיתא לפי שראה שהם נוהגים בזה איסור. ורב יהודה היה מפומבדיתא, וסבר שרב מטריף.

אזל רבי אבא, אשכחיה לרב ירמיה בר אבא, דקא בדיק בצומת הגידין.

אמר ליה רבי אבא: למה ליה למר כולי האי?! והא רב הונא אמר רב: שמוטת ירך בעוף כשרה?! ואם בנשמטה כל הירך היא כשרה, כל שכן כשרק נחתך צומת הגידין שהיא כשרה!?

אמר ליה רב ירמיה בר אבא: אנא, מתניתין ידענא. דתנן בתחילת הפרק: בהמה שנחתכו רגליה - מן הארכובה ולמטה, כשרה. מן הארכובה ולמעלה פסולה. וכן שניטל צומת הגידין, הרי היא טריפה על אף שהארכובה עצמה קיימת.

ואמר רב עלה - וכן בעוף.

ופריך ליה רבי אבא: אי הכי, לדבריך, קשיא דרב אדרב?!

אישתיק רב ירמיה.

אמר ליה רבי אבא: דלמא שני לה בין

דהא תנן: בהמה שנחתכו רגליה מן הארכובה ולמטה כשרה. מן הארכובה ולמעלה פסולה. וכן שניטל צומת הגידין.

ואמר רב עלה: וכן בעוף.

ואמרי ליה לרב ירמיה בר אבא: אי הכי, קשיא דרב אדרב, שהרי רב הונא אמר בשמו של רב ששמוטת הירך כשרה, ואילו אתה אמרת בשם רב שבהמה אשר נחתכו רגליה מן הארכובה ולמעלה, וכן שניטל צומת הגידין פסולה, וכן הוא בעוף?!

ואישתיק רב ירמיה בר אבא.

ואקשי ליה: ודלמא שני ליה לרב בין שמוטה של הירך בעוף, שהיא מותרת, לחתוכה, שנחתכו רגליה או צומת הגידים, שאותה אסרת בשם רב?!

ואמר לי: אכן זהו החילוק, אלא, וכי את מפרשת שמעתי דרב? והרי בפירוש אמר רב כמו שאמרת: שמוטה כשרה, חתוכה פסולה.

והשתא שאל רבי אבא את רבי זירא: ואת, מה בידך, האם שמעת דבר בשם רב אחר שעלית לארץ ישראל?!

אמר לו רבי זירא: הכי אמר רב חייא בר אשי אמר רב: שמוטת ירך בעוף — טרפה.

וכן אמר רבי יעקב בר אידי אמר רבי יוחנן: שמוטת ירך בעוף — טרפה.

ואמר רבי יעקב בר אידי: אילמלי הוה, אילו היה רבי יוחנן נמצא באתרא דאורו בה חברותא, במקום בו הורו חברינו להתירא, שלא כמותו, לא פרכים, לא היה יכול רבי יוחנן להניד כנף, דהיינו, אפילו לא היה יכול

לרמוז שההלכה כדבריו להטריף את שמוטת הירך, כיון שחברינו החולקים עליו, היו גדולים ממנו.

דאמר רבי חנינא אמר רבי: שמוטת ירך בעוף — כשרה.

ותרנגולת היתה לו לרבי חנינא שנשמטה ירך שלה, והביאה לפני רבי, והתירה לו, ומלחה רבי חנינא כדי שתתקיים זמן מרובה ויוכל להראותה, והוה מזרי בה בשמוטת הירך הזאת הלכה לתלמידים: זה התיר לי רבי! זה התיר לי רבי!

ומסקינן: ולית הלכתא ככל הני שמעתא להיתר שמוטת ירך בעוף.

אלא, כי הא שמצינו, שאמרו, הלכה רווחת היא ששמוטת הכנף טריפה.

דשאל רבי יוסי בן נהוראי את רבי יהושע בן לוי: "קדירת קנה", אם נחתך מקנה הנשימה חתיכה כמין ארובה, בכמה הוא טריפה?

אמר לו: משנה שלמה שנינו: עד כאסר האיטלקי.

אמר לו: והלא רחל אחת היתה בשכונתנו, שנקדר קנה שלה, שנחתך חלק מהקנה שלה, ועשו לה קרומין תבנית של קנה, ושמנו אותה במקום שנחסר הקנה, וחיתה, וכיון שחיתה, יש להתירה, שהרי איננה טריפה!

אמר לו: ועל דא את פמיד, וכי יכול אתה להסתמך ולהתיר מפני שראית כי אפשר לתקן את המכה?

והלא הלכה רווחת בישראל, שמוטת ירך בעוף טרפה! ובכל זאת מצינו, תרנגולת

והשתא מבארנין: מאי "עסקן בדברים" היה?

אמר רבי משרשיא: דכתיב [משלי ו] "לך אל נמלה עצל, ראה דרכיה וחכם. אשר אין לה קצין שוטר ומושל, תכין בקיץ לחמה".

אמר רבי שמעון בן חלפתא: איזיל, איזוי אי ודאי הוא דלית להו מלכא. ולכן נקרא רבי שמעון בן חלפתא "עסקן", שלא סמך על שלמה המלך, אלא הלך לבדוק את בעצמו.

אזל בתקופת תמוז, פרסיה לגלימיה אקינא פרס את גלימתו על קן דשומשמני, נמלים.

נפק, אתא חד מינייהו, מהנמלים, ובא לחוץ וראה את הצל.

אתנה ביה, הניח רבי שמעון בן חלפתא סימנא על אותה הנמלה, דהיינו, סימן לעצמו כיצד נראית הנמלה הזאת, כדי להכירה, ולדעת מה יעשו לה הנמלים כאשר ימצאו אותה משקרת, לפי מה שיתבאר להלן.

באה הנמלה הזאת אל הקן. אמר להו, אמרה אותה נמלה לנמלים שבתוך הקן: נפל מולא, יש צל בחוץ. נפקו ואתו, יצאו הנמלים ובאו החוצה.

דלייה, הרים רבי שמעון בן חלפתא לגלימיה, ואז נפל שמשא. ירדו קרני השמש לאותו מקום. נפלו עליה כל הנמלים, על אותה הנמלה שהודיעה להם על הצל, וקטליה, והרגוה.

היתה לו לרבי שמעון בן חלפתא, שנשמטה ירך שלה, ועשו לה שפופרת של קנה — וחייתה?! והרי טריפה אינה חיה י"ב חודש!

אלא מאי אית לך למימר, תוך י"ב חדש הוה, הא דחייתה המכה, אך לסוף י"ב חודש מתה, כי טריפה אינה חיה יותר מי"ב חודש.

הכא נמי, לגבי בהמה שנקדר הקנה שלה ותיקנוהו, תוך י"ב חדש הוה. (78)

אמרו עליו על רבי שמעון בן חלפתא, ש"עסקן" בדברים היה. והיה עושה דבר להוציא מלבו של רבי יהודה.

שהיה רבי יהודה אומר: אם ניטלה הנוצה, פסולה.

ומה עשה? תרנגולת היתה לו לרבי שמעון בן חלפתא, שניטלה נוצה שלה. והניחה בתנור, וטלה וכיסה עליה במטלית של טרסיים, צורפי נחושת, כדי לחממה, וגידלה התרנגולת כנפיים, והיו הכנפיים האחרונים יותר מן הכנפיים הראשונים, שהיו לה לפני שניטלה הנוצה שלה.

ותמהה הגמרא: כיצד הוציא מעשה זה מדברי רבי יהודה?

ודלמא, קסבר רבי יהודה טרפה משבחת, ואין השבח ראייה שאינה טרפה!?

ומשנינן: אם כן, גם היא משבחת בשאר איבריה, אבל במידי דמיטרפא בה, שניטלו כנפיה, כיצד הגדילה כנפיים האחרונים יותר מן הראשונים?! הרי לא יתכן שתשביח במה שנטרפה בו!?

78. ומכאן משמע, שאם אכן היא היתה חיה יותר מי"ב חודש, זה היה ראייה שהיא אינה

אמר רבי שמעון בן חלפתא: שמע מינה - לית להו לנמלים מלכא. דאי אית להו מלכא - וכי הרמנא רשות דמלכא להרוג את חברם לא ליבעו?!

אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי: ודלמא מלכא הוה בהדיהו, והמלך שלהם הורה להם להורגה.

אי נמי, הרמנא דמלכא רשות מהמלך להרוג את המהתל בחברו, הווי נקיטי, היה לכל אחד מהם!?

אי נמי, זמן שבין מלכא למלכא הוה. כדכתיב [שופטים יז] "בימים ההם, אין מלך בישראל, איש הישר בעיניו יעשה".

אלא, סמוך אהימנותא דשלמה, שאמר זאת ברוח הקודש.

אמר רב הונא: סימן לטרפה - י"ב חדש. והיינו, אם שהתה הטרפה י"ב חודש ולא מתה, היא אינה טרפה.

מיתובי, סימן לספק טרפה, כל שאינה יולדת. דהיינו, ודאי הוא שטריפה אינה יולדת. ולכן, אם בהמה שהיא ספק טריפה ילדה, ודאי הוא שאינה טרפה. (79)

רבן שמעון בן גמליאל אומר: סימן נוסף יש לספק טריפה: אם משבחת וחולכת, בידוע

שהיא כשרה. ואם מתנוונה וחולכת, בידוע שהיא טרפה.

רבי אומר: סימן לטרפה שלשים יום. שאם שהתה שלשים יום, אינה טרפה.

אמרו לו: והלא הרבה טרפות מתקיימות שתים שלש שנים?!

ואמרינן: תנאי היא, שנחלקו אם טריפה ששהתה י"ב חודש הוי הוכחה שאינה טרפה.

דתניא: ובגלגלת, שיש בה נקב אחד ארוך, אפילו נקבים הרבה, מצטרפים למלא מקדה, וכמו שהתבאר לעיל [מה א].

אמר רבי יוסי בן המשולם: מעשה בענכול, באחד שנפחתה גלגלתו, ועשו לו חידוק של קרויה, חתיכת דלעת יבשה, וחיה. (80)

אמר לו רבי שמעון בן אלעזר: משם ראייה? בימות החמה היה המעשה. וכיון שעברו עליו ימות הצננה - מיד מת.

אמר רב אחא בר יעקב: הלכה - טרפה יולדת ומשבחת. והיינו, שאין הלידה וההשבחה ראייה על כך שאינה טרפה.

אמר אמימר: הני ביעי ביצים דטרפה,

79. ולקמן בגמרא נחלקו אמוראים בדבר אם טריפה יכולה להוליד.

80. משמע שמדובר באדם ולא בבהמה. ומוכח שדין טריפה בבהמה שוה לדין טריפה באדם, כמבואר בהערה בתחילת הפרק מג ב.

טריפה. וכתבו האחרונים, שאם נשאר בעיה בגמרא בספק טריפה, או דבר שנחלקו בו האחרונים אם הוא טריפה, הרי אם עברו י"ב חודש והבהמה עדיין חיה, הרי מוכח שההלכה כפי מי שמכשיר, וכל הבהמות שיש להם ליקוי כזה כשרות [עיי' ש"ך נז מח, בים של שלמה כאן, ובעמודי אור מט ב]